

4387

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΙΛΗΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟ-
ΔΡΟΜΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΤΗ: 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
1929 ΕΝ ΤΩ: ΠΑΝΣΕΠΤΩ: ΠΑΤΡΙΑΡ-
ΧΙΚΩ: ΝΑΩ: ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΣΘΕΙΣΑΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΕΠΙ ΤΩ: ΙΕΡΩ: ΜΝΗ-
ΜΟΣΥΝΩ:

ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΟΙΚΟΥ-
ΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ Γ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

1929

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΙΑΗΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟ-
ΔΡΟΜΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΤΗ: 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
1929 ΕΝ ΤΩ: ΠΑΝΣΕΠΤΩ: ΠΑΤΡΙΑΡ-
ΧΙΚΩ: ΝΑΩ: ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΣΘΕΙΣΑΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΕΠΙ ΤΩ: ΙΕΡΩ: ΜΝΗ-
ΜΟΣΥΝΩ:

ΤΟΥ ΛΟΙΔΙΜΟΥ ΟΙΚΟΥ-
ΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ Γ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

1929

Τέπος Φαζιλέτ Τασου Βακαλοπούλου

ΤΟΥ ΑΙΔΙΜΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ Γ'
ΕΙΗ ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ!

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΟΙΔΙΜΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΝ Γ'

«Τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσονται ἔθνη καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία».

*Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν παράταξις,
Δαὲ τοῦ Κυρίου ἠγαπημένε καὶ περιούσιε,*

Τέσσαρες διέρρευσαν ἡμερῶν δεκάδες, ἀφ' ὅτου ὁ αἰοίδιμος ἐν Πατριάσχεις Βασίλειος ὁ Γ' εἰς τὴν ἀγήρω καὶ ἀνέκλειπτον ζωὴν μεταστάς, συνεπλήρωσε τὰς ἡμέρας τοῦ ἐπὶ γῆς πεντάθλου. Τεσσαρακονθήμερον παρήλθεν ἀπὸ τῆς πενθίμου ἐκείνης τελετῆς, καθ' ἣν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἐν βαθείᾳ καὶ ὀδυνηρᾷ συναισθήσει, ὅτι «μέγα στοιχεῖον κεκοίμηται» ἐν Αὐτῇ, θερμὰ κατέχει δάκρυα ἐπὶ τῷ Σεπτῷ νεκρῷ, θρηνοῦσα τὴν ἀπώλειαν τοῦ γνησίου καὶ θεοπρεποῦς Ἀρχιερέως, ὅστις «ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἐδόξασε περιβολὴν ἀγιάσματος... ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ Ναὸν Ὑψίστου». Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἀναπαριστᾷ νοερῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ πένθος τὸ ὄξύ ποιμένων καὶ ποιμνίου, ἐν ἀθρόᾳ συρροῇ κυκλούντων τὸ σεπτὸν σκῆνος καὶ συνωθουμένων εἰς προσκύνησιν! «Κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν,

ὡς βλάβστημα κέδρων ἐν Λιβάνῳ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων».

Ἐθρήνησε τότε ἡ Ἐκκλησία τὸν ἄξιον Αὐτῆς Ἠγούμενον καὶ Ἐκπρόσωπον, ἡ Ἱεραρχία τὸν ἱκανὸν πρωτοστάτην, ἡ ποιμένη τὸν καλὸν ποιμένα, οἱ μαθηταὶ τὸν ἔμπλεον σοφίας καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, τῆς Μνημοσύνης αἱ καλαὶ θυγατέρες καὶ τῆς ἱερᾶς Ἐπιστήμης ἡ σεμνὴ Δέσποινα τὸν γνήσιον καὶ ἀληθῆ Ἱεροφάντην, τῶν ὀρθοδόξων τὸ σύστημα τὸν δημοφιλεῖ Πατριάρχην, τὸν λευκὸν πρεσβύτερον, τὸν ἀνεπίδεικτον καὶ ἀνεπιτήδευτον σοφόν, τὸν κατὰ Χριστὸν ἐνάρετον ἄνθρωπον.

Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν! Τὸ πένθος ἡμῶν ἐκεῖνο τὸ στυγνὸν παρεμνήσατο καὶ εἰς χαρὰν μετήλλαξεν ἡ τὰ πάντα σοφῶς οἰκονομοῦσα καὶ τὸ συμφέρον πᾶσιν ἀπονέμουσα Πρόνοια τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀννηψώσεως τῆς Σῆς Σεπτῆς Κορυφῆς ἐπὶ τὸν Ἁγιώτατον καὶ Θεοδόξαστον τοῦτον Θρόνον, ἀξίου διαδόχου τῶν μεγάλων καὶ ἐπὶ σοφία καὶ ἀρετῇ περιλαλήτων γενομένων προκατόχων Σου.

Καὶ ἤδη ἡ Ἐκκλησία, ἡ μετὰ στοργῆς καὶ τιμῆς διαφυλάττουσα τὴν μνήμην τῶν ἀπὸ τοῦ Πανίερου τούτου Θρόνου δοξασάντων Αὐτῆν, τὰ ἐπιμνημόσυνα τελοῦσα νόμιμα ἐπανάγει ἡμᾶς εἰς εὐγνώμονα καὶ τιμητικὴν ἀνάμνησιν τῆς Σεβασμίας φυσιογνωμίας τοῦ Ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ'.

Διὰ τοῦτο τὴν παροῦσαν ἐπιμνημόσυνον ἱερουργίαν ἀντιλαμβάνομαι καὶ ὡς τινα ἐπίσημον τῆς Ἐκκλησίας πράξιν, διαγωνίζουσαν μετ' εὐλογίας καὶ ἐπαίνων τὸ μνημόσυνον τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου καὶ κατασφαλίζουσαν τὴν προσωπικότητα Αὐτοῦ εἰς τὸ Ἱερὸν τῆς Αἰωνοβίου Αὐτῆς Ἱστορίας. Τοιαύτην ἐμβλέπω ἔννοιαν ἐν τῇ παρούσῃ σεμνοπρεπεστάτῃ

τελετῇ. Οὕτως ἐξηγῶ τὸ ἀθρόον τῆς συρροῆς τοῦ εὐσεβοῦς τούτου λαοῦ, προσελθόντος ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ σκηνώματι τῆς δόξης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἵνα μεταρσιωθῇ εἰς προσευχὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς μυστικὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς Ἐκεῖνον, ὃν ζῶντα μὲν τοσοῦτον ἠγάπησε καὶ ἐθαύμασε, θανόντα δὲ ἐπένθησε καὶ ἐτίμησε.

Ἄλλ' ἤδη, πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ ἐναρμονίσω τὸν λόγον πρὸς τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν τσαύτην ἀξίαν τῆς σεμνῆς ταύτης τελετῆς; Τίς δώσει μοι δύναμιν διανοίας καὶ γλώσσης ἵνα πλέξω ἐπάξιον τὸ ἐγκώμιον καὶ καλλιγραφῆσω πίστην καὶ ἐπακριβῆ τὴν φωτοβόλον εἰκόνα Ἐκεῖνου, οὗ ἡ ψυχὴ ὑπῆρξε ναὸς πάμφωτος ἁγίων αἰσθημάτων καὶ οὐ «τὴν σοφίαν διηγῆσονται ἔθνη καὶ τὸν ἔπαινον ἐξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία»; Ἄλλὰ σύγγνωθί μοι, μακαρία ψυχὴ τοῦ Σεπτοῦ Πατριάρχου, ἐὰν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ μου ὑποβιβάσω καὶ περιστείλω τὸν λόγον εἰς ἀπλήν σκιαγράφειαν, εἰς ἀφήγησιν ἀπέριττον τοῦ ἐπιγείου δολίχου Σου, ἀνιστορῶν τὰς τρεῖς αὐτοῦ περιόδους, τὴν πρὸ τῆς ἀρχιερατείας, τὴν τῆς ἀρχιερατείας καὶ τὴν τῆς Πατριαρχίας. Φρονῶ ὅτι καὶ ἐκ τοῦ πενιχροῦ τούτου σκιαγραφήματος ἀνάγλυφος θέλει προβάλλει ἡ φωτεινὴ προσωπικότης Σου.

••

Ἀπὸ τῆς Χρυσουπόλεως, ἔνθα περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐγεννήθη καὶ ἐδιδάχθη ἐν τῇ ἀκμαζούσῃ τότε σχολῇ τῆς γενετείρας, μετὰ τῆς πρώτης παιδείσεως, τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀγάπην, καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὰ πάτρια, συνώδευσε τὸν πατέρα αὐτοῦ, διορισθέντα πρωτοψάλτην, εἰς Σῦρον, ὅπου καὶ συ-

νεπλήρωσε τὴν ἐγκύκλιον αὐτοῦ παιδεύειν. Ζηλῶν δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα καὶ τιμῶν τὴν μάθησιν, ὡς αὐξάνουσαν τὸ φῶς τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, ὄν τρόπον ἡ πίστις ἐπιτείνει τὸ φῶς τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον, ὡς σπουδαστὴς τῆς θεολογικῆς Ἐπιστήμης. Δὲν εἶχεν ἀκόμη φθάσει εἰς τὸ τέρας τοῦ φοιτητικοῦ ἀγωνίσματος, ὅτε ἐπανῆλθεν ἡμέραν τινα εἰς τὴν γενέτειραν πρὸς βραχεῖαν ἀνάπανσιν καὶ ἀνῆλθε τὸ πρῶτον τὸν ἡμερόεντα ἐκεῖνον λόφον τῆς μυροβόλου Χάλκης, ὅπου τῆς θεολογίας τὸ ἱερόν τέμενος. Μετὰ πόσης δὲ συγκινήσεως ἀνεμιμήσκειτο πάντοτε τῆς πρώτης ἐκείνης ἐπισκέψεως! Ἡ ὠραιότης τῆς κυκλούσης φύσεως καὶ ἡ ἀγιότης τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς ἤσκησαν τοιαύτην γοητείαν ἐπὶ τῆς ἐνθουσιώσεως ψυχῆς τοῦ νεαροῦ φοιτητοῦ, ὥστε ἐπόθησε καὶ ἠύχθη ἀπὸ μέσης καρδίας νὰ συγκαταλεχθῆ ποτε εἰς τοὺς διδασκάλους τῆς Σχολῆς. Ἐπόθησε καὶ ἠύχθη νὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὸς ἱεροφάντης τῆς ἐπιστήμης τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἱερόν τέμενος, ὅπερ ἔπηξεν ἐπὶ τοῦ ἵψους ἐκεῖνου ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ φιλομონασία τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ τοῦ Δ' «μίμημα σκητῆς ἀγίας», ἐν τῇ ὁποίᾳ παρακατέθετο ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν προσδοκίαν τοῦ μέλλοντος αὐτῆς. Δὲν ἦτο πόθος τὸ συναίσθημα ἐκεῖνο, οὔτε εὐχή. Ἦτο ἀποκάλυψις, ἦτο ἡ μάγος ὀπτασία μιᾶς ὠραίας πραγματικότητος. Διὰ τὰς ἀνωτέρας ὑπάρξεις, οἱ πόθοι, εἰς στιγμὰς ἐνθουσιασμοῦ καὶ πίστεως ἐπιφοιτῶντες εἰς τὴν ψυχὴν, εἶναι προορήσεις καὶ προάγγελοι τῆς μελλούσης αὐτῶν ἐξελίξεως. Μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀποπερατώσας ἤδη τὰς θεολογικὰς σπουδὰς, διωρίζετο κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1872 καθηγητὴς τῆς Θεολ. Σχολῆς, σχολαρχοῦντος τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιῆγου καὶ εἶτα Σμύρνης Βασιλείου.

Πόσον ἱεροὶ εἶναι οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τοὺς μαθητὰς πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν ἐν πάσῃ μὲν σχολῇ, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, ὅπου προπονοῦνται οἱ μέλλοντες τῆς Ἐκκλησίας διάκονοι! Ἐπὶ ὀκταετίαν ὅλην διετέλεσε μυσταγωγῶν τοὺς μαθητὰς, τοὺς λευίτας τῆς χάριτος, εἰς τὴν θύραθεν καὶ τὴν ἔσω ἐπιστήμην καὶ παρασκευάζων αὐτοὺς χρησίμους εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν. Ὅσοι δὲ ἐμαθήτευσαν τότε ἐνθουμοῦνται τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἐμβροθίειαν, τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀγάπην καὶ τὸ στοργικὸν πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐνδιαφέρον, τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν γοητείαν τῆς διδασκαλίας τοῦ καθηγητοῦ Βασιλείου Γεωργιάδου. «Σιγῶντά με περιμενοῦσι καὶ φθεγγομένῳ προσέξουσι καὶ λαλοῦντος ἐπὶ πλεῖον χεῖρα ἐπιθέσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν». Μετὰ ζήλου μελετηροῦ ἐργαζόμενος ἐν τῇ Σχολῇ, ἠσχολεῖτο συγχρόνως εἰς ἀναδίφησιν τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει βιβλιοθηκῶν, πολύτιμα ἀνευρῶν ἐν αὐταῖς κείμενα τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς φιλολογίας, τέως ἀγνοούμενα, ὧν ἡ ἔκδοσις μεγάλως ἀνέδειξεν αὐτὸν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ.

Ἄλλ' ὀρεγόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ παιδείας, τῆς παιδείας «ἧς ἐν συγγενείᾳ ἐστὶν ἀθανασία καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθὴ καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτοῖς πλοῦτος ἀνελλιπῆς καὶ ἐν συγγυμνασία ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις, καὶ εὐκλεία ἐν κοινῶνι λόγων αὐτῆς» πρὸς ἀρτιώτερον καταρτισμὸν ἀπέρχεται εἰς Ἑσπερίαν. Ἐκεῖ ἐπεσκέψατο πλείστας πανεπιστημιακὰς πόλεις, ἐρευνῶν τὰς περιωνύμους βιβλιοθήκας τῆς Ρώμης, τοῦ Βερολίνου, τῆς Λειψίας, τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Βιέννης καὶ ἀποκομίζων ἀφθόνους τοὺς πνευματικὸς θησαυροὺς. Μετὰ τετραετῇ δὲ ἀκρόασιν φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐν

τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, ἐπανέρχεται ἐνταῦθα τῷ 1884 διδάκτωρ ἤδη τῆς φιλοσοφίας. Ἐπατριαρχεψε τότε ὁ πολὺς Ἰωακείμ ὁ Γ' εἰς οὐ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ μεγαλοπραγμοσύνην ὀφείλεται, ὡς καὶ τόσα ἄλλα ἄξια τῆς Ἐκκλησίας ἔργα, ἢ πρόνοια περὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἱερατικῆς Σχολῆς. Καὶ ὁ ὀξυδερκής ἐκεῖνος καὶ μεγαλοπράγμων Πατριαρχὴς ἐνείδεν ἐν τῷ Βασιλείῳ τὸν ἐνδεδειγμένον διευθυντὴν καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ ἀφυπνίσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τοὺς εὐγενεστέρους πόθους καὶ τὰ ὠραιότερα περὶ τῆς Σχολῆς ὄνειρα. Ἦτο ἡ ἐπικοινωνία ἐκεῖνη ἢ συνάντησις καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασις δύο μεγάλων ψυχῶν, δύο μεγάλων καρδιῶν, ἐν τῇ ἐξυπηρετήσῃ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου καταταχθεὶς ἀνεδέξατο ὁ Ἀρχιμ. Βασίλειος Γεωργιάδης τὴν διευθύνσιν καὶ ἐπὶ πενταετίαν περίπου εἰργάσθη ἐν τῇ Σχολῇ ἐκεῖνη «ὡς ἑλαία εὐπρεπῆς ἀναθάλλουσα καρπούς», μετὰ πατρικῆς ὄντως στοργῆς διαπλάσσειν καὶ παιδαγωγῶν καὶ ἐνθαρρύνων εἰς τὴν πρόοδον ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ κατέστη ἡ Σχολὴ τερπνὸν ἐντευκτήριον πολλῶν λογίων τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης καὶ δὴ καὶ ἐπιφανῶν Ἱεραρχῶν, οἱοὶ ὁ Καισαρείας Ἰωάννης καὶ ὁ Μηθύμνης Νικηφόρος, ἐλκυσθέντων ἐκ τῆς ἀναστροφῆς τοῦ σοφοῦ Σχολάρχου. Καὶ ὑπῆρξε πάντοτε ἀληθῆς πνευματικὴ ἀπόλαυσις καὶ ἐντροφίμα ἢ κατ' ἰδίαν ἀναστροφή τοῦ Βασιλείου, μετὰ κομψότητος καὶ χάριτος διαλεγομένου περὶ τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς καὶ τῆς θύραιθεν φιλολογίας.

Παράλληλως δὲ πρὸς τὸ σχολαστικὸν αὐτοῦ ἔργον, διευθύνων καὶ τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν», ἐδημοσίευσεν ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτῆς πλείστας μελέτας, εἰς θεολογικά, ἐκκλησιαστικά, παιδαγωγικά καὶ

κοινωνικά ζητήματα ἀναφερομένας, αἵτινες τὴν μὲν Ἐκκλησίαν ἀνύψωσαν εἰς περιωπὴν ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ, αὐτὸν δὲ ἀπέδειξαν ἕνα τῶν κρατίστων θεολόγων τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

••

Ἡ Ἐκκλησία τιμῶσα τὰ προσόντα καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Βασιλείου ἀνήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα. Καὶ τῷ 1888 ἐν Ἀθήναις χάριν τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ μελετῶν διατρίβων ἔλαβε τὸ ἀπρόοπτον ἄγγελμα τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀγχιάλου.

Οἶος ὑπῆρξεν ἐν Ἀγχιάλῳ ὁ Βασίλειος, εἴπερ τις καὶ ἄλλος Σὺ γνωρίζεις Παναγιώτατε Δέσποτα, ὁ ἐν τῷ ἐπικαίρῳ τούτῳ τμήματι τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἐπίσης ἀγωνισάμενος. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ποιμαντορικῇ διοικήσει, καὶ ἐν τῇ ἰδρύσει καὶ ἀναδιοργανώσει σχολείων καὶ τῇ ἐξυπηρετήσῃ τοῦ ἰ. κηρύγματος, ὅπερ χάριν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τὸ δημοδέστερον ἐκαλλιέργησε, δὲν ἐλησμόνησεν ὁ Ἱεράρχης τὸν ἐπιστήμονα. Ἐκ δὲ τῆς περιόδου ταύτης τῆς ζωῆς τοῦ Μητροπ. Ἀγχιάλου Βασιλείου ἔχομεν τὰς «Σκέψεις καὶ Μελέτας» καὶ δύο σπουδαιοτάτας πραγματείας περὶ Ἰ. Χρυσοστόμου καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

Ἄλλ' ἢ δρᾶσις τοῦ θερμουργοῦ Ἱεράρχου βιαίως ἀνεκόπη ἕνεκα τῶν προκληθεισῶν τῷ 1906 μεγάλων ἀνωμαλιῶν, καθ' ἃς ἡ μὲν Ἀγχιάλος παρεδόθη εἰς τὴν διὰ πυρὸς καταστροφὴν, αὐτὸς δὲ μόλις διέφυγε τὴν θανάτωσιν. Καὶ ὡς ἄλλος Ἱερεμίας ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως καθήμενος, ἐθρήνησεν ὁ φιλόανθρωπος τὴν κυκλοῦσαν αὐτὸν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν, ὁ ποιμὴν τὴν διασπορὰν τοῦ ποιμνίου, ὁ

ἐπιστήμων τὴν ἀπώλειαν τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ συγγραφῶν.

Ἄλλὰ τί σημαίνει ἡ στέρησις τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ ἀρετή, ὁ ἀναφαίρετος οὗτος πλοῦτος τῆς καρδίας! Αὕτη «συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν», κατὰ τὸ Γραφικόν, καὶ ἐν φυλακῇ ὄντα ἐνίσχυεν εἰς τὴν ἐγκαρτέρησιν καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ ἐπλήρου αἰσιοδοξίας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Μετὰ σιγκινήσεως μοὶ ἀνέφερε τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν. Ἦτο ἡ ἑορτὴ τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης, ἡμέρα ἐξόχως προσφιλεῖς εἰς τὸν Βασίλειον, ὡς ὑπενθυμίζουσα τὰ ὀνοματήρια τῆς μητρὸς αὐτοῦ, πρὸ πολλοῦ ἀποθανούσης. Ἡ ἀνάμνησις τῆς ὡραίας οἰκογενειακῆς ἑορτῆς, ἣτις ἀπετέλει τὴν ἀγνοτέραν χαρὰν τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἐπλήρωσεν ἀρρήτου εὐφροσύνης τὴν καρδίαν τοῦ ἐγκαθειρόκτου Ἱεράρχου καὶ ἐφ' ὅσον προσηλοῦτο εἰς τὴν ὡραίαν ἀνάμνησιν ἐπὶ τοσοῦτον ἡσθιάνετο ὅτι εὗρισκετο ὑπὸ τὴν μητρικὴν προστασίαν καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ γλυκείας ἐκστάσεως ἐνόμισεν ἑαυτὸν ἐλεύθερον καὶ ἀσφαλῆ ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. Μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπελύετο τῆς φυλακῆς.

Μετὰ τριετῆ ἐνταῦθα παρεπιδημίαν, καθ' ἣν καὶ ἀξιολόγους συγγραφὰς ἐξέδωκε καὶ ἐν Κύπρῳ ἐπιτυχῶς διεξήγαγε τὴν ἀνατεθεισάν αὐτῷ ἐκκλησιαστικὴν ἐντολήν, προήχθη τιμητικῶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Πελαγονείας καὶ μετὰ ἕν ἔτος εἰς τὴν περιδοξὸν Μητρόπολιν Νικαίας, πανταχοῦ καὶ πάντοτε «τύπος γιγνόμενος τοῦ ποιμνίου ἐν πίστει, ἐν ἀγάπῃ, ἐν ἀναστροφῇ», μεγάλως συμβαλὼν καὶ εἰς τὸ διοικητικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἔργον κατὰ τὰς πέντε αὐτοῦ συνοδικὰς περιόδους, ὡς προεδρεύων τῆς Ἱερᾶς συνόδου, ὡς πρόεδρος τοῦ Μ. Συμβουλίου, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τοῦ Ζαπλείου Παρθεναγωγείου καὶ

τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὡς πάρεδρος τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου καὶ δὴ καὶ ὡς πολῦτιμος σύμβουλος καὶ παραστάτης τῶν Πατριαρχῶν.

***

Ἡ μακρὰ καὶ δόκιμος αὐτοῦ διακονία ὡς διδασκάλου καὶ κήρυκος, ὡς κληρικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ποιμένος, ἡ βαθεῖα αὐτοῦ μόρφωσις καὶ ἡ ἀρετὴ ἐπιστημονικὴ συγκρότησις, ἡ περὶ τὸν βίον αὐστηρότης καὶ ἡ κοινωνικὴ χρησιμότης ἐξύψωσαν τὸν Γεραρὸν Μητροπολίτην Νικαίας Βασίλειον ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέβαλον εἰς τὸν σεβαστὸν τοῦ Γένους καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἄξιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐνθυμεῖται μετὰ πόσης ταπεινοφροσύνης καὶ εὐπειθείας ἀπεδέξατο τῇ 13ῃ Ἰουλίου 1925, ἐν γήρατι βαθεῖ, τὸ ἄνωθεν κέλευσμα, ἀλλὰ καὶ μετὰ πόσης ἀγάπης διεξήγαγε τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν καὶ Πατριαρχικὴν αὐτοῦ διακονίαν; Τίς ἐξ ἡμῶν θὰ λησμονήσῃ τὴν ἐν παντὶ σώφρονα καὶ συνετὴν, τὴν χρηστὴν καὶ συντηρητικῶς φυλελευθέραν διοίκησιν τοῦ αἰοιδίμου Πατριαρχοῦ Βασιλείου Γ.; Τίς δὲν ἐγνώρισε τὰς εὐγενεῖς ὄνειροπολήσεις, τοὺς ἀγνοὺς ἐνθουσιασμούς, τὸ στοργικὸν ἐνδιαφέρον τοῦ λευκοῦ γέροντος ὑπὲρ παντὸς ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀγιότητα καὶ τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῶν γενικωτέρων ζητημάτων μέχρι τῆς μερίμνης τῶν πτωχῶν; Τίς δύναται νὰ λησμονήσῃ τὰς ὑψηλὰς ἐμπνεύσεις, τὰς φωτεινὰς κατευθύνσεις ἐν τῇ καθόλου διεξαγωγῇ τῆς Πατριαρχικῆς διακονίας, τὰς ἀόκνους καὶ ἐνζήλους αὐτοῦ προσπαθείας, ἐν ταῖς ὁποίαις ἡ δύναμις τῆς θελήσεως κατίσχυε τῆς παρομαρτούσης τῇ πρεσβυτικῇ ἡλικίᾳ σωματικῆς ἀσθενείας;

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσω ὁποῖα καὶ ὁπόσα ἠθικὰ κεφάλαια προσεκόμισεν ἡ τετραετής Πατριαρχεὶα Βασιλείου τοῦ Γ' εἰς τὸν Ἁγιώτατον Οἶκον. Θρόνον, διὰ τῆς συσφίξεως τῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τῆς προαγωγῆς τοῦ ἔργου τῆς μελετωμένης Οἴκου. Συνόδου, διὰ τῆς καλλιεργείας ἀδελφικῶν σχέσεων πρὸς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας καὶ δὴ πρὸς τὰς περιδόξους Ἐκκλησίας Καντοναρίας καὶ Οὐψάλης, παρ' ὧν τσαῦτα δείγματα ἐξαιρετικῆς τιμῆς καὶ διακριτικῆς ἀναγνωρίσεως ἔλαβεν ἐν τῷ προσώπῳ Βασιλείου τοῦ Γ' ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ; Μελετήσας καὶ ἐκτιμήσας τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἐν αὐτῷ τῷ βίῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς, ἐπίστευεν ἀδιστακτῶς ὅτι ἡ εὐημερία τῶν λαῶν μόνον διὰ τῆς ἐμπεδώσεως τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῇ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἔνωσις τῶν κεχωρισμένων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐνιαίαν δρᾶσιν ἀπετέλει μίαν τῶν εὐγενεστέρων αὐτοῦ ὄνειροπολήσεων, ὡς μέλλουσα νὰ ἐμφυσησῇ μεγαλτέραν ἠθικὴν δύναμιν εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κοινωνίας.

Εἶπω τι καὶ περὶ τῆς μέχρις ἀκτημοσύνης λιτότητος καὶ τῆς ἀπαραβλήτου φιλοπτωχίας τοῦ αἰοιδίμου ἀνδρός; Εἶναι εἰς πάντας γνωστὸν, ὅτι γενναίαν μοῖραν τῆς πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως διέθετεν ὑπὲρ πτωχῶν οἰκογενειῶν καὶ τοῦ συσσιτίου, ὅπου πλῆθος πτωχῶν μαθητῶν καθ' ἐκάστην ἐσιτίζετο ὅπως εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι ὁ πάντοτε φιλόξενος οἶκος τοῦ Βασιλείου, καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς δυσμενεστάτας περιστάσεις, ἦτο ἀνοικτὸς εἰς τοὺς πτωχοὺς. Τὴν ζωὴν ἠσθάνετο ὡς προσφορὰν, ὡς θυσίαν, καὶ ἐφρόνει ὅτι ἐν τῇ προσφορᾷ ὑπάρχει ἄρρητος ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἀδυνατεῖ νὰ δοκιμάσῃ ὁ ζῶν ἐν ἐγωϊστικῇ ἀποκλειστικότητι· ὅτι ὁ ἐπιχορηγῶν τὸν

πένητα αἰσθάνεται τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπεκτεινομένην, πολλαπλασιαζομένην, διότι μετέχει τῆς ζωῆς καὶ ἄλλων ἀνθρώπων. Κατενόησεν ὅσον ὀλίγοι ἄνθρωποι τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «Μακαριώτερόν ἐστιν διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν», καὶ διὰ τοῦτο καθ' ὅλην τὴν μακρὰν αὐτοῦ ζωὴν εὐηργέτησε δαφιλεῖ τῇ χειρὶ τοὺς πάσχοντας καὶ πενομένους ἀδελφοὺς καὶ κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, «τοῖς αἰσίοις τοῦ οὐρανοῦ θησαυροφυλακαίοις τὸν ἴδιον ἐναπέθετο πλοῦτον».

.

Ἐκεῖ ἤδη ἀναπαύεται ἡ μακαρία αὐτοῦ ψυχὴ. Ἐκεῖ, ἐν χώρᾳ ζώντων ἀνλιζόμενος ἐτόρσκει τὴν ἀμοιβὴν τῶν πόνων τῆς ἀρετῆς ὁ αἰοιδίμος Πατριάρχης. Ζῆσας ζωὴν ὁσίαν, ζωὴν ἀποπνεύσαν τὸ ἄρωμα τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς λεπτῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ εἰς πάσας αὐτῆς τὰς ἐκδηλώσεις, καὶ λειτουργήσας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λειτουργίαν ἀμώμητον, κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς ἄριστον τύπον καὶ ὑπογραμμὸν πολιτείας ἐναρέτου καὶ παράδειγμα χαρακτήρος χριστιανοπρεποῦς, οἷον ἀπεργάζεται ἡ σπουδὴ τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος ἐν ἁρμονικῷ συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἐφηρμοσμένης εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Διὰ τοῦτο «τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγῆσονται ἔθνη καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία». Διὰ τοῦτο, καὶ ἀπελθὼν τῆς προσκαιροῦ ταύτης ζωῆς, ζῆ ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ μετὰ θάνατον, καὶ ἐμπνέει ἡμᾶς διὰ τοῦ ὑψηλοῦ παραδείγματος, διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἔργου.

«Οὐκ ἀφρηθή ἀφ' ἡμῶν ὁ νυμφίος—ἔλεγε πλέκων τὸ ἐπιτάφιον ἐγκώμιον τοῦ Ἀντιοχείας Μελε-

τίου ὁ Νύσσης Γρηγόριος—μέσος ἡμῶν ἔστηκε καὶ
ἡμεῖς μὴ βλέπωμεν. Ἐν τοῖς ἀδύτοις ὁ ἱερεὺς εἰς
τὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος
ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστὸς· κατέλιπε τὸ τῆς σαρκὸς
παραπέτασμα· οὐκέτι ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λα-
τρεῖται τῶν ἐπουρανίων, ἀλλ' εἰς αὐτὴν βλέπει τὴν
τῶν πραγμάτων εἰκόνα· οὐκέτι δι' ἐσόπτρου καὶ αἰ-
νίγματος, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ·
ἐντυγχάνει δὲ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοη-
μάτων. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου τοῦ τοιούτου ὁ θά-
νατος. . . . Ἀπελύθη ὁ Συμεὼν, κατέλιπε τὴν Αἴ-
γυπτον, τὸν ὑλώδη βίον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν τῆς
ἐπαγγελίας. Ἐπὶ τοῦ ὄρους προσφιλοσοφεῖ τῷ Θεῷ
ἐλύσατο τὸ ὑπόδημα τῆς ψυχῆς, ἵνα καθαρῶς τῇ βάσει
τῆς διανοίας, τῆς ἁγίας γῆς ἐπιβατεύσειεν, ἢ καθο-
ρᾶται Θεός. Ταύτην ἔχοντες ἀδελφοὶ τὴν παράκλη-
σιν, μὴ λυπεῖσθε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες
ἐλπίδα».

SISMANOGGIO
MEGARÒ